

Nr 182

Av herr Isacson, m. fl., angående hushållningssällskapens gillesverksamhet, m. m.

(Lika lydande med motion nr 229 i Andra kammaren)

Hushållningssällskapen har alltid haft en stark förankring i jordbrukarleden. Jordbrukarnas inflytande i denna organisation har efter hand minskat. Den omorganisation som genomfördes under höstriksdagen 1961 innebär ett nytt steg att i väsentliga frågor förflytta avgörandet från sällskapens förtroendevalda ledamöter och förvaltningsutskotten till statliga ämbetsverk.

Vilka synpunkter man än kan anföra mot eller för en sådan utveckling framstår det som ett mycket betydelsefullt villkor för framtiden, att allt göres för att bevara arten av hushållningssällskapen som en jordbrukarnas organisation. Den rådgivningsverksamhet sällskapen främst har till uppgift att bedriva förutsätter, för att komma till sin fulla rätt, ett starkt intresse och personligt engagemang från jordbruksbefolkningens sida. Personligt medlemskap i sällskapen är fortfarande en förutsättning för att bl. a. ha rösträtt vid utseende av lantbruksombud, men påverkar inte i övrigt möjligheterna att utnyttja sällskapens rådgivningsverksamhet. Medlemskapet har dock för sällskapen en starkt psykologisk betydelse, enär medlemsantalet i hög grad är en mätare på det intresse för verksamheten och dess betydelse som finns bland jordbruksbefolkningen. Mot detta kan anföras, att medlemsavgiften i de flesta sällskap är så liten, att dess värde som mätare i detta avseende kan ifrågasättas. En kraftig höjning av denna medlemsavgift skulle i så fall ge ett tydligt utslag i detta avseende. Ett exempel må i detta fall vara nog för att ange hur medlemmarna »reagerar». Kopparbergs läns hushållningssällskap höjde år 1960 medlemsavgiften från 4 till 10 kronor. Då man visste att många medlemmar var äldre personer, kalkylerade man med att ca 30 % av medlemmarna icke längre skulle kvarstå i sällskapet. Medlemsantalet minskade emellertid icke med mer än ca 15 % eller från ca 4 600 till 4 000 personer.

Som ett mellanled mellan sällskapen och medlemmarna finns hushållningsgillena. På många håll fungerar dessa som en lokal förening som anordnar föredrag, diskussioner och fältvandringar. Rent organisatoriskt är sådana hushållningsgillena mycket betydelsefulla för sällskapen, då det gäller för dessa att nå ut med rådgivningsverksamheten. Det måste fördenskull framstå som ett starkt önskemål ur sällskapens synpunkt att gillenas verksamhet på olika sätt förstärkes. Nya vägar bör här prövas för att aktivisera gillenas verksamhet i detta avseende.

Vad angår valet av lantbruksombud till sällskapens årsmöten vill vi även föreslå att ett nytt förfaringsätt måtte få tillämpas. F. n. gäller de regler som föreskrives i Kungl. Maj:t:s kungörelse den 23 oktober 1952 (nr 674) och som bland annat föreskriver följande:

att Kungl. Maj:t efter förslag av hushållningssällskap för viss tid fastställer antalet lantbruksombud för sällskapet;

att det vid avgivandet av sådant förslag skall beaktas, att antalet lantbruksombud icke utan vägande skäl bör väsentligt avvika från antalet landstingsmän inom området;

att hushållningssällskap för val av lantbruksombud skall indela sällskapets område i valkretsar ävensom bestämma, huru många ombud som skola utses för varje valkrets, därvid sådant beslut skall avse samma tid som den, för vilken Kungl. Maj:t fastställt ombudens antal;

att valkrets skall omfatta ett eller flera hushållningsgillens områden;

att det vid bestämmandet av antalet lantbruksombud i varje valkrets skall iakttagas, att antalet ej må understiga tre eller överstiga nio ävensom att det skall eftersträvas, att förhållandet mellan ombudens antal och antalet röstberättigade skall bli ungefärligen detsamma i de olika valkretsarna;

att, om flera hushållningsgillens områden ingå i en valkrets, valkretsen skall uppdelas i valdistrikt, vart och ett omfattande ett hushållningsgilles område eller, om så befinnes lämpligt, del av sådant område; samt

att beslut om uppdelning i valdistrikt skall meddelas av hushållningssällskapet.

I praktiken fungerar detta valsätt på ett otidsenligt sätt och blir alltför onödigt kostsamt. Inom de flesta sällskapsområden sker valen med någon form av »enhetslistor», där själva valproceduren i realiteten förekommit i ett annat organisatoriskt sammanhang, som en överenskommelse mellan olika partigrupper eller på annat sätt. I själva valet har sedan i många län valdeltagandet endast varit ca 10 % av medlemsantalet. Valproceduren och sammanräkningen har dragit oproportionerligt höga kostnader.

Ett lämpligt sätt vore här att låta gillena utse fullmäktige till sällskapens årsmöten antingen för ett eller som nu fyra år i följd. Gillena skulle utse det antal ombud som antalet medlemmar berättigar till. Huruvida gillenas geografiska omfattning och medlemsmässiga storlek f. n. är den bästa bör närmare prövas.

På grund av vad här anförts hemställes,

att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t begära en utredning i hithörande spörsmål för att dels möjliggöra en starkare aktivitet inom sällskapens gillesverksamhet samt dels föranstalta om ett nytt valsätt för utseende av ombud till sällskapens årsmöten.

Stockholm den 24 januari 1962

Birger Isacson

J. A. Arvidson

Per-Eric Ringaby